

V Bruselu dne 4.3.2019
COM(2019) 190 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o provádění akčního plánu pro oběhové hospodářství

{SWD(2019) 90 final}

1 Úvod

V prosinci 2015 Komise přijala akční plán pro oběhové hospodářství¹, aby podnítila tvorbu pracovních míst, růst a investice a rozvinula hospodářství, které je z hlediska uhlíku neutrální, účinně využívá zdroje a je konkurenceschopné. Celkem 54 opatření zahrnutých v akčním plánu již bylo dokončeno nebo se v současné době provádějí, i když se na některých bude pracovat nadále i po roce 2019.

Rámec EU pro sledování oběhového hospodářství² ukazuje, že přechod napomohl tomu, aby v EU opět začala vznikat nová pracovní místa. V roce 2016 byly v odvětvích souvisejících s oběhovým hospodářstvím zaměstnány více než čtyři miliony pracovníků³, což představuje 6% nárůst oproti roku 2012. Další pracovní místa mají být vytvořena v nadcházejících letech, aby se uspokojila očekávaná poptávka vytvářená plně fungujícími trhy pro druhotné suroviny⁴.

Oběhovost také otevírá nové obchodní příležitosti, dává vzniknout novým obchodním modelům a rozvíjí nové trhy nejen v rámci EU, ale i mimo ni. V roce 2016 vytvořily oběhové činnosti, jako jsou opravy, opětovné použití a recyklace, přidanou hodnotu ve výši téměř 147 miliard EUR a hodnoty investic měly přibližně 17,5 miliardy EUR⁵.

Během období 2008–2016 vzrostla recyklace komunálního odpadu v Evropě a podíl recyklovaných materiálů na celkové poptávce po materiálech se neustále zlepšuje. Recyklované materiály však v průměru uspokojují méně než 12 % poptávky EU po materiálech⁶. To se odráží i v nedávné zprávě vypracované zainteresovanými stranami, která uvádí, že úplná oběhovost se týká jen 9 %⁷ světového hospodářství, což ponechává obrovský prostor pro zlepšení.

Rámec EU pro sledování oběhového hospodářství, který Komise představila v roce 2018, zahrnuje 10 klíčových ukazatelů pokrývajících každou fázi životního cyklu výrobků a také aspekty konkurenceschopnosti. Všechny ukazatele jsou pravidelně aktualizovány a jsou dostupné na zvláštních webových stránkách⁸.

Některé členské státy vypracovaly dodatečné vnitrostátní ukazatele oběhového hospodářství, a doplnily tak přehled poskytovaný rámcem EU. Evropský parlament⁹, Rada¹⁰ a Evropský hospodářský a sociální výbor¹¹ rovněž zdůraznily roli dalších ukazatelů v zachycení chybějících prvků oběhového hospodářství, jako je vyhodnocování materiálových toků v průmyslové symbióze a účtování přírodního kapitálu.

Akční plán poprvé podpořil systémový přístup napříč celými hodnotovými řetězci. Komise pomocí něj začlenila zásady oběhovosti do výroby a spotřeby plastových výrobků, vodního hospodářství, potravinářských systémů a nakládání se zvláštními toky odpadu. To umožnila silná podpora a zapojení členských států, Evropského parlamentu, podnikatelské sféry

¹ COM(2015) 614.

² COM(2018) 29 final.

³ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁴ Evropská komise, *Impacts of circular economy policies on the labour market (Dopady politik v oblasti oběhového hospodářství na trh práce)*, duben 2018.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

⁷ Circle Economy, *The Circularity Gap Report (Zpráva o nedostacích v oběhovosti)*, leden 2018.

⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy>

⁹ Otázka k ústnímu zodpovězení O-000087/2018.

¹⁰ 10447/18 – závěry Rady o plnění akčního plánu EU pro oběhové hospodářství.

¹¹ NAT/722-EESC-2018-00464.

a občanů. Přispělo to také k pokroku směrem k dosažení cílů Agendy pro udržitelný rozvoj 2030¹².

Tato zpráva představuje hlavní výsledky provádění akčního plánu. Nastiňuje rovněž budoucí výzvy týkající se určování podoby našeho hospodářství a dalšího vytváření konkurenční výhody na cestě ke klimaticky neutrální ekonomice, v níž je tlak na přírodní a sladkovodní zdroje a na ekosystémy minimalizován. Zpráva je odpovědí na žádost Rady¹³, aby Komise „každoročně poskytla písemné informace o dosaženém pokroku v oblasti uplatňování akčního plánu“, což požaduje i Evropský parlament¹⁴. Úplný přehled stavu provádění akčního plánu je uveden v příloženém pracovním dokumentu útvarů Komise¹⁵.

2 BUDOVÁNÍ OBĚHOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

2.1 Oběhový design a výrobní procesy

Design stojí na počátku životního cyklu výrobků a je zásadní pro zajištění oběhovosti. Se zavedením pracovního plánu pro ekodesign na období 2016–2019¹⁶ Komise dále podpořila **oběhový design výrobků** spolu s cíli energetické účinnosti.

- Opatření týkající se ekodesignu a energetických štítků pro některé výrobky nyní zahrnují pravidla ohledně požadavků na účinné využívání materiálů, které zahrnují dostupnost náhradních dílů, snadnou opravitelnost a usnadnění zpracování na konci životního cyklu.
- Komise pověřila evropské normalizační organizace¹⁷, aby vypracovaly horizontální kritéria pro měření trvanlivosti, opětovné použitelnosti, opravitelnosti, recyklovatelnosti a přítomnosti kritických surovin. Tato kritéria by měla být použita ve stávajících i nových normách.

Výrobky a služby navržené s ohledem na oběhovost mohou v budoucnu minimalizovat využívání zdrojů a podpořit opětovné používání, využívání a recyklovatelnost materiálů. Účinným využíváním zdrojů se již nyní zabývají různé politiky EU: kromě směrnice o ekodesignu a nařízení o energetických štítcích zahrnují tyto politiky také dobrovolné nástroje, jako jsou kritéria ekoznačky EU a kritéria pro zelené veřejné zakázky. Pracovní dokument útvarů Komise o politikách týkajících se výrobků¹⁸, zveřejněný společně s touto zprávou, zkoumá možnosti lepší formulace různých stávajících nástrojů politiky týkajících se výrobků na úrovni EU a jejich příspěvku k oběhovému hospodářství. To zahrnuje i úvahy o rozšíření opatření týkajících se ekodesignu, která byla úspěšná v oblasti výrobků spojených se spotřebou energie, na skupiny výrobků, jež nejsou spojeny se spotřebou energie, a další podporu opravárenského odvětví v EU. Dokument také analyzuje možné příležitosti v dalších odvětvích, jako jsou např. odvětví obalů, textilu a nábytku. Pokračuje práce na přezkumu

¹² Např. cíle udržitelného rozvoje č. 2 (podpora opětovného používání vody a organických hnojiv, usnadnění darování potravin), 3 (řešení problému mikroplastů), 8 a 9 (podpora inovací, tvorby pracovních míst a přidané hodnoty), 12 (podpora předcházení vzniku odpadu a odpovědné nakládání s odpady a chemickými látkami, řešení problému plýtvání potravinami a podpora zelených veřejných zakázek), 13 (potenciál účinného využívání materiálů za účelem snižování emisí CO₂), 14 (rozhodné kroky v boji proti odpadu v mořích).

¹³ 10518/16 Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství; 15159/17 Ekologické inovace: umožnění přechodu na oběhové hospodářství; 10447/18 Plnění akčního plánu EU pro oběhové hospodářství.

¹⁴ <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/103519/06%2007%20-%20Coordinators%20Results.pdf>

¹⁵ SWD(2019) 90.

¹⁶ COM(2016) 773 final.

¹⁷ Do března 2020 se očekává dvanáct obecných norem.

¹⁸ SWD(2019) 91.

důležitých požadavků pro obaly se zaměřením na zlepšení designu pro opětovné používání obalů a jejich vysoce kvalitní recyklaci.

Oběhovost také znamená uzpůsobení průmyslových postupů. Komise představila aspekty oběhovosti (spotřeba energie a využívání materiálů, předcházení vzniku odpadu, recyklace a omezení nebezpečných chemických látek) ve zvláštních referenčních dokumentech o nejlepších dostupných technikách (BREF)¹⁹ spadajících pod směrnici o průmyslových emisích²⁰, čímž je proměnila v referenční normy pro členské státy při udělování povolení pro průmyslové závody. Výsledky kontroly účelnosti systému pro environmentální řízení podniků a audit (EMAS) navíc potvrdily jeho potenciál při zlepšování vlivu činností organizací na životní prostředí.

Ústřední součástí tohoto přechodu jsou malé a střední podniky. Chtějí-li zlepšit svou účinnost při využívání zdrojů a výrobní postupy, mohou se obrátit pro radu na síť Enterprise Europe Network²¹ a Evropské znalostní středisko pro účinné využívání zdrojů²². Komise také založila zvláštní celoevropskou síť pro inovativní pokročilé výrobní technologie a vyvíjí znalostní databázi věnovanou nahrazování nebezpečných látek vzbuzujících obavy. Malé a střední podniky také využívají pilotního programu ověřování environmentálních technologií, který vývojářům technologií umožňuje ověřit funkčnost inovačních technologií a získat důvěryhodnost na nových trzích.

2.2 Posílení postavení spotřebitelů

Přechod na oběhovější hospodářství vyžaduje aktivní zapojení občanů skrze změnu jejich spotřebních návyků. Za tímto účelem rozpracovává průvodní dokument o politikách týkajících se výrobků strategický přístup ke zvýšení účinnosti ekoznačky EU, která má spotřebitelům nabídnout přesné informace týkající se životního prostředí, v souladu s doporučeními kontroly účelnosti²³. Uvádí také podrobné vyhodnocení pilotní fáze environmentální stopy.

Metody stanovení environmentální stopy produktu (PEF) a environmentální stopy organizace (OEF), které byly vypracovány Komisí, společně umožní **činit environmentální tvrzení, která jsou spolehlivá, opakovatelná a srovnatelná**. Tyto metody umožňují určit kritická místa v oblasti ochrany životního prostředí a podporují společnosti v ekologizaci jejich dodavatelského řetězce a ve větším zaměření na udržitelnost a oběhovost. Spotřebitelé také budou moci činit informovaná rozhodnutí na základě spolehlivých informací.

Na testování těchto metod, které považují za osvědčený postup posuzování životního cyklu, pracovalo po dobu pěti let přibližně 300 společností z 27 různých odvětví²⁴ a více než 2 000 zúčastněných stran.

Informace týkající se trvanlivosti a opravitelnosti výrobků²⁵ mohou také posunout rozhodování o nákupu směrem k udržitelnějším volbám. V návaznosti na pozitivní zkušenosti

¹⁹ Běžné systémy čištění odpadních vod a odpadních plynů / nakládání s odpadními vodami a odpadními plyny v chemickém průmyslu (6/2016), intenzivní chov drůbeže nebo prasat (7/2017), velká spalovací zařízení (7/2017), výroba velkého množství organických chemických látek (12/2017) a zpracování odpadu (8/2018).

²⁰ Směrnice 2010/75/EU.

²¹ <https://een.ec.europa.eu/>

²² <https://www.resourceefficiency.eu/cs>

²³ COM(2017) 355 final.

²⁴ To představuje asi 2/3 evropského trhu na základě spotřeby.

²⁵ Evropská komise, *Behavioural Study on Consumers' Engagement in the Circular Economy (Behaviorální studie účasti spotřebitelů v oběhovém hospodářství)*, říjen 2018.

získané v souvislosti s nařízením o energetických štítcích vyvíjí Komise bodový systém pro posuzování opravitelnosti výrobků. Za účelem ochrany spotřebitelů před vadnými výrobky rozšiřuje návrh²⁶ o některých aspektech týkajících se smluv o prodeji zboží, který v současné době prochází konečnými kroky legislativního procesu, lhůtu pro obrácení důkazního břemene, což spotřebitelům umožní uplatnit jejich zákonem garantovaná práva²⁷.

Komise dále navrhuje posílit ochranu spotřebitelů před falešnými environmentálními tvrzeními a praktikami předčasného zastarávání²⁸ prostřednictvím lepších příležitostí pro individuální a kolektivní odškodnění za nekalé obchodní praktiky²⁹. To doplňuje informace poskytnuté v revidovaných pokynech za účelem uplatňování a provádění směrnice o nekalých obchodních praktikách³⁰.

Aby byl využit potenciál orgánů veřejné správy při podněcování trhů s oběhovými výrobky a službami, Komise přijala nová a revidovaná kritéria pro zelené veřejné zakázky EU včetně aspektů oběhového hospodářství a podporuje jejich zavádění prostřednictvím pokynů³¹ a školení. Komise jde příkladem při svém vlastním zadávání veřejných zakázek. Útvary Komise v Bruselu použily kritéria zelených veřejných zakázek v 93 % všech svých zakázek v hodnotě přes 60 000 EUR³².

2.3 Přeměna odpadu ve zdroj

Šetrné a účinné systémy nakládání s odpady jsou základním stavebním prvkem oběhového hospodářství. Za účelem modernizace systémů nakládání s odpady v Unii a konsolidace evropského modelu jako jednoho z nejúčinnějších na světě vstoupil v platnost v červenci 2018 **revidovaný legislativní rámec o odpadech**³³. Tento rámec zahrnuje:

- nové ambiciózní a přitom realistické úrovně recyklace³⁴,
- zjednodušení a harmonizaci definic a metod výpočtu a vyjasnění právního statusu recyklovaných materiálů a vedlejších produktů,
- posílená pravidla a nové povinnosti týkající se tříděného sběru (biologický odpad, textilní a nebezpečný odpad produkovaný domácnostmi, stavební a demoliční odpad),
- minimální požadavky na rozšířenou odpovědnost výrobců,
- zpřísněná opatření pro předcházení vzniku odpadu a nakládání s odpady, včetně opatření týkajících se odpadu v mořích, potravinového odpadu a výrobků obsahujících

²⁶ COM(2017) 637 final – 2015/0288 (COD), politická dohoda dosažená dne 29. ledna 2019, http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-19-742_cs.htm.

²⁷ Prvotní návrh byl předložen v prosinci 2015 a pozměněn v roce 2017 s cílem rozšířit jeho působnost na prodeje off-line.

²⁸ Další poznatky o povaze praktik předčasného zastarávání a také o tom, jak je lze řešit, budou shromážděny prostřednictvím čtyřletého nezávislého testovacího programu probíhajícího v rámci programu Horizont 2020 do roku 2023.

²⁹ Revize nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele a legislativní návrhy v rámci sdělení „Nová politika pro spotřebitele“.

³⁰ Směrnice 2005/29/ES.

³¹ http://ec.europa.eu/environment/gpp/pubs_en.htm

³² http://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/other/2018%2012%2007_ES%202018_Consolidated%20Volume.pdf

³³ Úř. věst. L 150, 14.6.2018, s. 93, 100, 109 a 141, směrnice 2008/98/ES o odpadech, směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů, směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech, směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ).

³⁴ Revidované právní předpisy o odpadech vyžadují, aby bylo do roku 2030 recyklováno 70 % veškerého obalového odpadu a do roku 2035 65 % komunálního odpadu a zároveň aby se skládkování komunálního odpadu snížilo na 10 %. Prodloužení lhůty o pět let je umožněno Řecku, Chorvatsku, Kypru, Lotyšsku, Litvě, Maďarsku, Maltě, Rumunsku, Slovensku a Bulharsku.

Komise podporuje členské státy při provádění právních předpisů o odpadech³⁵ s cílem zvýšit viditelnost a pochopení příležitostí oběhového hospodářství v těch členských státech, které čelí největším problémům při plnění svých cílů v oblasti recyklace. Prostřednictvím návštěv cílových zemí pod vedením komisařů budou odborníci z různých členských států sdílet své zkušenosti a rady ohledně toho, jak nejlépe dosáhnout cílů politik v oblasti odpadů.

Komise objasnila vztah mezi jednotlivými postupy výroby energie z odpadů a jejich význam³⁶ s cílem předejít zbytečným ztrátám cenných zdrojů skládkováním a spalováním. Členské státy jsou rovněž podporovány v tom, aby identifikovaly účinné technologie energetického a materiálového využití s cílem lépe využívat hospodářských nástrojů a zlepšit plánování v oblasti předcházení nadměrné kapacity spalování.

Nakládání s odpady, které je šetrné k životnímu prostředí, je v rámci EU i mimo ni klíčem k dosažení oběhovějšího hospodářství. Zpracovatelé odpadu a pracovníci celní správy využívají lepší srozumitelnosti celního kodexu EU³⁷ k tomu, aby mohli snáze identifikovat toky odpadu. Vylepšený systém výměny elektronických údajů také přispěl k lepšímu prosazování nařízení o přepravě odpadů³⁸. Lepšímu nakládání s odpady napomáhají také nové povinnosti týkající se třídění odpadu z lodí připlouvajících do přístavů EU³⁹.

2.4 Uzavření cyklu materiálů získaných využitím

Nové **nařízení o hnojivých výrobcích**⁴⁰, které se nyní nachází v poslední fázi legislativního procesu, zavádí harmonizovaná pravidla pro organická hnojiva vyráběná z druhotných surovin, jako jsou zemědělské vedlejší produkty a využitý bioodpad. Nové nařízení:

- podstatně sníží významné překážky vstupu na trh pro udržitelnější a oběhové výrobky,
- zahrnuje nové limity pro obsah nebezpečných látek ve všech hnojivech, včetně těch z prvotních surovin, čímž se sníží riziko cyklů materiálů, které obsahují nebezpečné množství určitých toxických prvků,
- zahrnuje kritéria vymezující, kdy odpad přestává být odpadem, čímž přispívá k hladké interakci mezi právními předpisy týkajícími se chemických látek, výrobků a odpadů a poskytuje větší právní jistotu investorům.

Podpora využívání druhotných surovin je jedním z cílů akčního plánu pro oběhové hospodářství. Vyžaduje pochopení hlavních problémů, jimž subjekty na trhu čelí, a měla by být založena na silném a účinném jednotném trhu⁴¹. Surovinový informační systém⁴², který byl spuštěn v roce 2017, zjišťuje potřeby v oblasti znalostí pro strategická průmyslová odvětví se zaměřením na monitorování recyklace příslušných materiálů a dostupnost údajů v klíčových odvětvích⁴³.

³⁵ Zpráva včasného varování COM(2018) 656 final.

³⁶ COM(2017) 34 final, úloha výroby energie z odpadů v oběhovém hospodářství.

³⁷ Nařízení (EU) č. 952/2013.

³⁸ Nařízení (ES) č. 1013/2006.

³⁹ COM(2018) 033 – 2018/012 (COD), politická dohoda dosažená dne 12. prosince 2018, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_cs.htm.

⁴⁰ COM(2016) 157 – 2016/0084 (COD), politická dohoda dosažená dne 12. prosince 2018, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_cs.htm.

⁴¹ COM(2018) 772.

⁴² <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/>

⁴³ <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/?page=contributions-of-h2020-projects-236032>

Sdělení o otázkách na pomezí právních předpisů týkajících se chemických látek, výrobků a odpadů⁴⁴ zahájilo rozsáhlou diskuzi o způsobu, jak řešit čtyři hlavní překážky, které brání bezpečnému využívání druhotných surovin. Předběžná analýza výsledků konzultace⁴⁵ potvrzuje všeobecnou shodu mezi zúčastněnými stranami, co se týče významnosti zjištěných problémů. Dokládá výraznou podporu pro zlepšení sledovatelnosti látek a informačních toků, lepší prosazování a využívání dalších opatření s cílem zajistit rovné podmínky pro subjekty z EU i mimo EU, zlepšení harmonizace a vzájemného uznávání kritérií vymezujících, kdy odpad přestává být odpadem, a podporu posílení aspektů oběhového hospodářství v nástrojích, jako je směrnice o ekodesignu. Dále byly zahájeny tři studie věnované různým aspektům otázek na pomezí, které přinesou další relevantní informace v roce 2019 a na začátku roku 2020.

Přístup k informacím o přítomnosti a složení nebezpečných látek v toku odpadu je klíčem ke zlepšení technik demontáže a dekontaminace, které usnadňují využívání odpadu. Evropská agentura pro chemické látky zřizuje databázi za účelem shromažďování informací a zlepšení znalostí o látkách, které vzbuzují obavy a které jsou obsaženy ve výrobcích a ve výrobcích, když se stanou odpadem. Kromě toho se platforma EU s informacemi pro provozovatele recyklačních zařízení⁴⁶ zaměřuje na shromažďování a sdílení informací o přípravě k opětovnému použití nových zařízení, která jsou poprvé uvedena na trh Unie, a k nakládání s nimi.

Informace týkající se složení odpadu mohou být také použity k zajištění účinného využití kritických surovin. Zpráva Komise o kritických surovinách a oběhovém hospodářství⁴⁷ určuje klíčové kroky, které jsou nezbytné k využití těchto možných přínosů – získávání klíčových komponentů na konci životního cyklu, zlepšení správy údajů o důlním odpadu a mobilizaci finančních prostředků. Zpráva však také ukazuje, že v oblasti recyklace existuje značný prostor pro zlepšení a pro zajištění toho, aby kritické suroviny zůstávaly v Evropě.

Aby Komise pomohla budovat důvěru v druhotné suroviny, zahájila společně s evropskou normalizační organizací normalizační proces, jehož prvním krokem byla komplexní analýza souvisejících činností normalizace. Normalizační organizace také pracují na možných normách pro materiálově účinnou a vysoce efektivní recyklaci kritických surovin z odpadních baterií, odpadních elektrických a elektronických zařízení a dalších komplexních výrobků s ukončenou životností.

Akční plán se také snaží podpořit trh pro opětovně využívanou vodu s cílem řešit nedostatky vody v EU. Komise navrhla zvláštní právní předpisy stanovující minimální požadavky na opětovné využívání vody k zemědělskému zavlažování⁴⁸. Kromě toho jsou postupy týkající se opětovného využívání vody začleňovány do plánování a správy vodních zdrojů⁴⁹ nebo přezkumu příslušných referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách.

2.5 Systémový přístup: strategie EU pro plasty v oběhovém hospodářství

Strategie EU pro plasty v oběhovém hospodářství⁵⁰ je prvním politickým rámcem na úrovni EU, který uplatňuje přístup zaměřený na **životní cyklus různých materiálů** s cílem začlenit

⁴⁴ COM(2018) 32.

⁴⁵ Veřejná konzultace byla ukončena v říjnu 2018 a bylo získáno 460 odpovědí. Souhrnná zpráva s jejími výsledky bude předložena v roce 2019.

⁴⁶ <https://i4r-platform.eu/>

⁴⁷ SWD(2018) 36 final.

⁴⁸ COM(2018) 337 final – 2018/0169 (COD).

⁴⁹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/Guidelines_on_water_reuse.pdf

⁵⁰ COM(2018) 28.

oběhový design, využívání, opětovné používání a činnosti v oblasti recyklace do hodnotových řetězců plastů. Jako taková funguje coby katalyzátor činnosti. Strategie stanoví jasnou vizi s kvantifikovanými cíli na úrovni EU, mezi něž mimo jiné patří, aby nejpozději do roku 2030 byly všechny plastové obaly uváděné na trh EU opětovně použitelné nebo recyklovatelné.

Strategie také určuje klíčové činnosti, které **umožní zapojení mnoha zúčastněných stran** a spolupráci v celém hodnotovém řetězci. Například výzva Komise směrem k zúčastněným stranám ohledně dobrovolných závazků vyvolala silný impuls v odvětví průmyslu k podpoře využívání recyklovaných plastů ve výrobcích. Jak je nicméně uvedeno v průvodním dokumentu posuzujícím tyto závazky⁵¹, k dosažení cíle stanoveného ve strategii je nezbytné vynaložit větší úsilí, konkrétně zajistit, aby do roku 2025 bylo v nových výrobcích využito 10 milionů tun recyklovaného plastu. Zatímco závazky přijaté od dodavatelů recyklovaných plastů tento cíl splňují – pokud dodávky proběhnou podle očekávání –, poptávka po recyklovaných plastech na základě průmyslových závazků dosáhne do roku 2025 přibližně 6,2 milionu tun ročně. Nedávno zřízená Aliance pro plasty v oběhovém hospodářství⁵² usnadní další kroky podniků při překlenování tohoto nesouladu a pomůže dosáhnout výše uvedeného cíle v souladu s cílem strategie, jímž je zlepšení kvality a ekonomické stránky recyklace plastů v Evropě.

Hlavní milníky s cílem dosáhnout vyšší kvality recyklace plastů již byly stanoveny. Patří mezi ně i nový cíl v oblasti recyklace plastových obalů, který je stanoven na 55 % v roce 2030, a povinnosti týkající se tříděného sběru a zlepšení v rámci systémů rozšířené odpovědnosti výrobců. Plnění těchto povinností má usnadnit design umožňující recyklovatelnost prostřednictvím „ekologických“ úprav poplatků hrazených výrobcí. Budoucí zlepšení budou vycházet z revize základních požadavků pro obaly, která je plánována na konec roku 2020.

Strategie vytváří **synergii mezi hospodářskými cíli a cíli v oblasti životního prostředí**. Důkazy o možných rizicích pro zdraví a životní prostředí v souvislosti se znečištěním mikroplasty odůvodňují omezování záměrně přidávaných mikroplastů a shromažďování znalostí o tom, jak měřit a označovat případy výskytu mikroplastů, které jsou výsledkem nezáměrného uvolňování. Komise se také zavázala k vytvoření rámce pro biologickou rozložitelnost plastů a k zajištění toho, že vývoj a využívání takovýchto plastových výrobků budou podporovány jen tehdy, pokud je to přínosné pro životní prostředí a pokud to nezasahuje do systémů nakládání s odpady a není ohrožena bezpečnost potravin. Činnosti v tomto ohledu zahrnují poskytování informací o tom, jak s výrobky nakládat na konci životního cyklu (např. označování plastových nákupních tašek, které lze doma kompostovat). Další politické synergie, zejména v kombinaci s potřebami v oblasti výzkumu, jsou zkoumány také v nedávno zveřejněné zprávě o oběhovém hospodářství plastů⁵³.

Strategie **podněcuje změny za hranicemi Evropy**. Díky příkladným krokům, zejména co se týče plastů na jedno použití, napomohlo vedoucí postavení EU na dvoustranných a mnohostranných fórech zachovat mezinárodní úsilí v souvislosti s agendou týkající se plastů, jak ukazují iniciativy jako celosvětová platforma pro plasty Programu OSN pro životní prostředí a nadcházející mezinárodní partnerství v oblasti plastového odpadu v rámci Basilejské úmluvy. Souběžně EU podporuje rozvojové země v jejich úsilí o řešení problému znečištění plasty.

⁵¹ SWD(2019) 92.

⁵² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6728_en.htm

⁵³ https://ec.europa.eu/info/publications/circular-economy-plastics-insights-research-and-innovation-inform-policy-and-funding-decisions_en

Pravidla týkající se **plastových výrobků na jedno použití** a lovných zařízení⁵⁴, která se vztahují na deset nejčastěji nacházených předmětů na plážích EU, **přijímacích přístavních zařízení** a návrhy Komise ohledně **kontroly rybolovu**⁵⁵ staví EU do čela celosvětového boje proti odpadu v mořích, který představuje jednu z největších obav občanů EU v souvislosti se znečištěním plasty. Tato pravidla nabízejí příležitost pro společnosti v EU v oblasti inovací výrobků, materiálů, technologií a obchodních modelů, přičemž zohledňují chování spotřebitelů a dostupné alternativy.

Tento soubor na míru uzpůsobených opatření, který se nyní nachází v konečné fázi legislativního postupu, zahrnuje:

- zákaz používání výrobků na jedno použití vyrobených z plastu⁵⁶ nebo z biologicky rozložitelného plastu,
- opatření vedoucí ke snížení spotřeby jídelních a nápojových obalů a nápojových kelímků z plastu a zvláštní značení a označování určitých výrobků⁵⁷,
- cíl začlenit od roku 2030 30 % recyklovaných plastů do nápojových lahví a 25 % u PET lahví od roku 2025 a dosáhnout 90 % tříděného sběru plastových lahví do roku 2029 a cíl zavést požadavky na design pro spojení víček s lahvemi,
- systémy rozšířené odpovědnosti výrobců pokrývající náklady spojené s odklizením odpadků, týkající se výrobků, jako jsou tabákové filtry a lovná zařízení,
- opatření mající za cíl snížení množství plastového odpadu z lodí, jako je zavedení paušálního poplatku pro odpad z lodí,
- vylepšené oznamovací povinnosti pro ztracená lovná zařízení a povinnosti týkající se označování a kontroly lovných zařízení pro rekreační rybolov.

3 URYCHLOVÁNÍ PŘECHODU

3.1 Inovace a investice

Aby se urychlil přechod na oběhové hospodářství, je potřeba investovat⁵⁸ do inovací a podpořit přizpůsobení průmyslových provozů. Během období let 2016–2020 Komise zintenzivnila úsilí v obou směrech v podobě veřejného financování přechodu v **celkové výši přes 10 miliard EUR**. To zahrnuje:

- celkem 1,4 miliardy EUR z programu Horizont 2020 do roku 2018 (v oblastech, jako jsou udržitelná zpracovatelská odvětví, nakládání s odpady a zdroji, výrobní systémy s uzavřeným okruhem nebo oběhové biohospodářství), z nichž je 350 milionů EUR vyčleněno na proměnu plastových výrobků v oběhové. Komise zveřejnila seznam⁵⁹ projektů významných pro oběhové hospodářství, které byly financovány v rámci programu Horizont 2020 mezi lety 2016 a 2018,
- přinejmenším 7,1 miliardy EUR z politiky soudržnosti (1,8 miliardy EUR na zavádění ekologicky inovativních technologií malými a středními podniky a 5,3 miliardy EUR

⁵⁴ COM(2018) 340 final – 2018/0172 (COD), předběžná politická dohoda byla dosažena dne 19. prosince 2018: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_cs.htm

⁵⁵ COM(2018) 368 final – 2018/0193 (COD).

⁵⁶ Plastové přístroje, talíře, nápojová míchátka, tyčky od balonků, brčka, jídelní a nápojové obaly a nápojové kelímky vyrobené z expandovaného polystyrenu, vatové tyčinky z plastu.

⁵⁷ Hygienické prostředky, vlhčené ubrousky, nápojové kelímky a tabákové výrobky s filtrem.

⁵⁸ Podle zprávy *Achieving Growth Within (Dosažení růstu zevnitř)* (vypracované společností SYSTEMIQ ve spolupráci s nadací Ellen MacArthur Foundation) je investiční mezera do roku 2025 odhadována na 320 miliard EUR.

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=output&pubs=thematic>

na podporu provádění právních předpisů EU o odpadech); kromě toho je dostupná značná podpora prostřednictvím inteligentní specializace pro tržně orientované inovace a jejich zavádění,

- celkem 2,1 miliardy EUR prostřednictvím finančních nástrojů, jako je Evropský fond pro strategické investice a InnovFin,
- přinejmenším 100 milionů EUR investovaných prostřednictvím programu LIFE do více než 80 projektů, které přispívají k oběhovému hospodářství.

Za účelem stimulace dalších investic vydala platforma na podporu financování oběhového hospodářství doporučení⁶⁰, která mají zlepšit financovatelnost projektů oběhového hospodářství, koordinovat činnosti financování a sdílet ověřené postupy⁶¹. Platforma bude spolupracovat s Evropskou investiční bankou na poskytování finanční pomoci a využití synergií s akčním plánem pro financování udržitelného růstu⁶².

Kromě financování přechodu Komise také řešila regulační překážky, které mohou bránit inovacím v oblasti oběhovosti, a to prostřednictvím dvou pilotních dohod v oblasti inovací, které byly zahájeny v roce 2016⁶³. Na základě zkušeností získaných s těmito dvěma dohodami se Komise nyní zaměřuje na testování tohoto přístupu v dalších odvětvích.

Oběhovost by měla zůstat pilířem politiky soudržnosti i v programovém období 2021–2027. Návrh Komise týkající se nového Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti⁶⁴ označuje oběhové hospodářství za prioritu úsilí EU o dosažení zelenější a inteligentnější Evropy a v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady vylučuje investice do skládek a zařízení pro zpracování zbytkového odpadu.

3.2 Výrazné zapojení zainteresovaných stran

Zapojení zainteresovaných stran je pro přechod zásadní. Systémový přístup akčního plánu poskytuje orgánům veřejné správy, hospodářským subjektům a občanské společnosti rámec, jež lze napodobit s cílem podpořit partnerství napříč odvětvími a v celých hodnotových řetězcích.

Kroky EU podnítily vnitrostátní diskuse o oběhovém hospodářství a většina členských států přijala vnitrostátní strategie pro přechod na oběhové hospodářství nebo se nachází v procesu jejich přijímání. Tyto rámce jsou často napodobovány na regionální a místní úrovni, čímž se oběhové hospodářství přibližuje občanům a podnikům. Role Komise v podpoře tohoto systémového přístupu a v začlenění oběhového hospodářství do evropských i mezinárodních agend byla uznána také na Světovém ekonomickém fóru 2019, kde Komise obdržela cenu „Circulars award“⁶⁵ v kategorii veřejného sektoru.

Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství spojuje četné sítě

⁶⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/accelerating-transition-circular-economy_en

⁶¹ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3517&Lang=CS>

⁶² COM(2018) 97.

⁶³ Tyto dvě dohody se týkají anaerobní membránové technologie pro opětovné využívání odpadní vody v zemědělství a opětovného používání pohonných baterií s ukončenou životností jako stacionárních akumulátorů energie. Viz https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/law-and-regulations/innovation-friendly-legislation/identifying-barriers_cs.

⁶⁴ COM(2018) 372 final – 2018/0197 (COD).

⁶⁵ <https://thecirculars.org/our-finalists>

a iniciativy věnující se oběhovému hospodářství. Působí jako šířitel osvědčených postupů získaných z veřejného i soukromého sektoru. V prvním roce své činnosti⁶⁶ platforma shromáždila a rozšířila více než 300 příkladů osvědčených postupů, strategií a zpráv.

Zainteresované strany podněcují přechod v různých odvětvích. Zapojení průmyslu například vedlo k přijetí protokolu a pokynů EU pro stavební a demoliční odpad⁶⁷ s konečným cílem zvýšit důvěru v postup pro nakládání s odpady a v kvalitu recyklovaných materiálů v odvětví. Kromě toho se podniky zavázaly zlepšit využívání zdrojů u budov a u více než 130 projektů v Evropě testují rámec Level(s)⁶⁸, který je prvním rámcem ukazatelů pro měření udržitelnosti v tomto odvětví.

Obdobně klíčoví hráči z veřejného a soukromého sektoru v potravinovém hodnotovém řetězci spolupracují v rámci platformy EU věnované ztrátám potravin a plýtvání potravinami s cílem urychlit pokrok EU směrem k cíli udržitelného rozvoje, kterým je snížení plýtvání potravinami na osobu o polovinu do roku 2030. Platforma Komise umožnila učinit významný pokrok v provádění činností, které předcházejí plýtvání potravinami, včetně pokynů pro usnadnění darování potravin, vypracování metodiky měření plýtvání potravinami a zlepšení postupů v oblasti vyznačování data.

Zainteresované strany také šíří přechod mimo Evropu. Evropské společnosti se pravidelně zapojují do společných misí v oblasti oběhového hospodářství⁶⁹, a tím posilují vazby mezi evropskými orgány, nevládními organizacemi, společnostmi a příslušnými zainteresovanými stranami ve třetích zemích.

4 PŘETRVÁVAJÍCÍ VÝZVY

Oběhové hospodářství je nyní nezvratným celosvětovým zásadním trendem. Mnohé však zbývá učinit, aby se činnosti rozšířily v rámci EU a na globální úrovni, aby byl cyklus zcela uzavřen a aby se využila konkurenční výhoda, kterou to podnikům EU přináší. Interakce se zainteresovanými stranami naznačují, že pro splnění agendy v oblasti oběhového hospodářství by bylo možné dále prozkoumat oblasti, na něž se akční plán nevztahuje.

Pokud si EU bude chtít udržet své vedoucí postavení v navrhování a výrobě oběhových produktů a služeb a současně umožnit spotřebitelům snáze přijmout udržitelnější životní styl, budou zapotřebí nová opatření. Jak bylo navrženo v diskusním dokumentu „Směrování k udržitelné Evropě do roku 2030⁷⁰“, oběhové hospodářství by se mělo stát páteří průmyslové strategie EU a umožnit oběhovost v nových oblastech a odvětvích, posuzování životního cyklu výrobků by se mělo stát normou a měl by být co nejvíce rozšířen rámec pro ekodesign. Pokud chce EU plně těžit z výhod přechodu k oběhovému hospodářství, je třeba urychlit práci započatou v oblasti chemických látek, netoxického životního prostředí, ekoznačky a ekologických inovací, kritických surovin a hnojiv. Podobně by spotřebitelé měli mít možnost činit informovaná rozhodnutí a veřejný sektor by měl posílit úsilí prostřednictvím udržitelných veřejných zakázek.

⁶⁶ https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/ecesp_annual_report_2018.pdf

⁶⁷ https://ec.europa.eu/growth/content/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-0_cs

⁶⁸ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

⁶⁹ Mise v oblasti oběhového hospodářství v Chile a Číně (2016), Jižní Africe a Kolumbii (2017), Japonsku, Indonésii a Indii (2018).

⁷⁰ COM(2019) 22.

S podporou Komise budou muset členské státy – zejména v regionech, u nichž existuje riziko, že nedosáhnou cílů v oblasti recyklace do roku 2020, nebo které čelí zvláštním výzvám⁷¹ – a podniky zvýšit své úsilí v oblasti provádění revidovaných právních předpisů o odpadech a vývoje trhů pro druhotné suroviny. Cílem je zajistit, aby materiály, které se vracejí do hospodářství, byly efektivní z hlediska nákladů a bezpečné pro občany i životní prostředí.

EU by měla také nadále podporovat výzkum, inovace a investice do prioritních odvětví⁷², která jsou stanovena v akčním plánu. V návaznosti na příklad evropské strategie pro plasty v oběhovém hospodářství by mohlo těžit z podobného holistického přístupu a stát se oběhovými mnoho dalších odvětví s velkým dopadem na životní prostředí a potenciálem pro oběhovost, jako jsou IT, odvětví elektroniky, mobility, výstavby, těžby, nábytku, potravin a nápojů nebo textilu. V žádném ze zmíněných odvětví dosud nebyl potenciál jednotného trhu EU využit⁷³.

Provádění nedávno aktualizované strategie biohospodářství⁷⁴ a revidovaného rámce pro energii z obnovitelných zdrojů⁷⁵ budou dalšími kroky směrem k využívání biologických zdrojů oběhovým způsobem, respektování ekologických mezí a přispění k zastavení úbytku biologické rozmanitosti.

Jak je stanoveno ve strategické dlouhodobé vizi prosperující, moderní, konkurenceschopné a z hlediska klimatu neutrální ekonomiky do roku 2050⁷⁶, přechod na oběhové a z hlediska klimatu neutrální hospodářství byl měl být uskutečněn současně, a to na základě silných průmyslových ambicí a za využití toho, že podniky EU jsou v těchto oblastech průkopníky⁷⁷. Nové oběhové obchodní modely, recyklace, účinné využívání energie a materiálů a nové spotřební vzorce mají značný potenciál v oblasti snižování globálních emisí skleníkových plynů. Podpora tohoto společného přístupu ve společnostech – včetně malých a středních podniků – a v komunitách může pomoci snížit výrobní náklady a současně podpořit nové formy obchodní interakce, jako je průmyslová symbióza. Kromě toho budou oběhovost a udržitelnost v oblasti získávání a využívání surovin a nakládání s nimi (zejména s těmi kritickými) klíčem k zajištění nezbytné bezpečnosti dodávek, rovných podmínek s průmyslovými konkurenty a celosvětového vedoucího postavení EU v oblasti vývoje klíčových základních a nízkouhlíkových technologií.

Umělá inteligence a digitalizace⁷⁸ mají potenciál optimalizovat využívání energie a zdrojů a zpřístupnit informace na podporu oběhových obchodních modelů a odpovědného spotřebitelského chování. Oběhová digitální ekonomika však musí mít pozitivní čistý dopad na zdroje a mimo jiné musí řešit závažné výzvy, jako je riziko podpory neudržitelných vzorců spotřeby, krácení trvanlivosti inteligentních výrobků a oslabení bezpečnosti citlivých obchodních údajů.

Přechod k oběhovému hospodářství především posiluje sociální a územní soudržnost a podporuje vyvážené rozdělení pracovních míst splňujících zdravotní a bezpečnostní normy, čímž bude umožněn spravedlivý a udržitelný růst.

⁷¹ S cílem urychlit vývoj oběhového hospodářství je třeba věnovat zvláštní pozornost také regionům se zvláštními charakteristikami, jež představují závažné výzvy, pokud jde o životní prostředí a zdroje, například v oblasti nakládání s odpadem, jako jsou ostrovy nebo nejvzdálenější regiony EU.

⁷² Plasty, plýtvání potravinami, kritické suroviny, výstavba a demolice a výrobky z biomasy a biologického materiálu.

⁷³ COM(2018) 772.

⁷⁴ COM(2018) 673 final.

⁷⁵ Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 82, směrnice (EU) 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů.

⁷⁶ COM(2018) 773 final.

⁷⁷ COM(2017) 479 final, Investice do inteligentního, inovativního a udržitelného průmyslu – Obnovená strategie průmyslové politiky EU.

⁷⁸ COM(2015) 192 final, Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě.

5 ZÁVĚRY

Provádění akčního plánu pro oběhové hospodářství urychlilo přechod směrem k oběhovému hospodářství v Evropě. Současně může jen silnější a sdílená vize oběhového hospodářství podpořit pokračující úsilí o modernizaci průmyslové základny EU k zajištění její celosvětové konkurenční výhody, jakož i o zachování a obnovu přírodního kapitálu EU.

Tyto prvky a úspěšné kroky akčního plánu, které jsou uvedeny v této zprávě, mohou přispět k budoucí práci evropských institucí, členských států, podniků a sociálních partnerů.